

**Експертний висновок**  
**Міністерства фінансів України до законопроекту**  
**згідно зі статтею 27 Бюджетного кодексу України**

**1. Назва законопроекту**

Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо підтримки наукової роботи в закладах вищої освіти» (реєстр. № 9600 від 10.08.2023), суб'єкти законодавчої ініціативи – народні депутати України С. Бабак та інші.

**2. Завдання законопроекту**

Змінами до законів України «Про вищу освіту» та «Про наукову і науково-технічну діяльність» передбачено, зокрема:

- 1) встановлення мінімального обсягу виконання наукової роботи науково-педагогічним працівником у розмірі 500 годин на навчальний рік;
- 2) встановлення максимального навчального навантаження на одну ставку науково-педагогічного працівника не більше 500 годин на навчальний рік (на сьогодні не більше 600 годин);
- 3) у разі виконання наукової роботи в обсязі понад 700 годин на навчальний рік максимальне навчальне навантаження на одну ставку науково-педагогічного працівника не може бути більшим ніж 400 годин на навчальний рік;
- 4) встановлення максимального навчального навантаження на одну ставку педагогічного працівника в обсязі 900 годин на навчальний рік (на сьогодні не встановлено);
- 5) надання права педагогічним працівникам, які працюють у закладах вищої освіти (зокрема викладачам іноземних мов, фізичної культури тощо), забезпечувати проведення до тридцяти відсотків навчальних занять за освітньою програмою, а також інші види навчальної діяльності з урахуванням вимог стандартів вищої освіти;
- 6) доповнення визначення основних посад педагогічних працівників закладів вищої освіти посадами концертмейстер, лектор (з правом читання лекцій), інструктор (зокрема керівник практики, лабораторних робіт тощо), тьютор (під час дистанційної форми здобуття вищої освіти), наставник (під час дуальної форми здобуття вищої освіти);
- 7) віднесення керівництва науковою роботою або наукового консультування аспірантів (ад'юнктів), докторантів до основних видів наукової (науково-технічної) роботи.

**3. Оцінка впливу на показники бюджетів**

Реалізація акта впливатиме на показники державного та місцевих бюджетів.

**4. Вартісна величина впливу на показники бюджетів**

Реалізація акта потребуватиме додаткових видатків на збільшення кількості ставок для викладання необхідної кількості годин студентам у зв'язку зі зменшенням навчального навантаження на науково-педагогічного працівника.



ДОКУМЕНТ СЕД Мінфін АСКОД

Сертифікат 3FAA9288358EC0030400000D72D2C003261BC00

Підписувач Ермоличев Роман Володимирович

Дійсний з 30.06.2023 15:15:12 по 30.06.2025 15:15:12

Міністерство фінансів України



07010-04-3/23335 від 28.08.2023

Визначити вартісну величину впливу на показники бюджету у зв'язку з відсутністю вихідних даних немає можливості.

**5. Пропозиції щодо можливостей фінансового забезпечення у відповідному бюджетному періоді законопроекту у разі його прийняття**  
Положення проекту акта у 2024 році будуть фінансово не забезпеченими.

**6. Пропозиції щодо відповідності законам, що регулюють бюджетні відносини**

Законопроект не узгоджується з положеннями Бюджетного кодексу України (далі – Кодекс).

Відповідно до статті 27 Кодексу та Регламенту Верховної Ради України до законопроекту, прийняття якого призведе до зміни показників бюджету, суб'єкт права законодавчої ініціативи зобов'язаний додати фінансово-економічне обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки).

Якщо такі зміни показників бюджету передбачають зменшення надходжень бюджету та/або збільшення витрат бюджету, до законопроекту, проекту іншого акта подаються пропозиції змін до законодавчих актів щодо скорочення витрат бюджету та/або джерел додаткових надходжень бюджету для досягнення збалансованості бюджету.

З огляду на це, законопроект потребує надання відповідних фінансово-економічних обґрунтувань (зокрема відповідних розрахунків) і пропозицій змін до законодавчих актів України щодо скорочення витрат бюджету та/або джерел додаткових надходжень бюджету для досягнення збалансованості бюджету.

Законопроектом передбачено для науково-педагогічних працівників розмежувати норми часу для виконання наукової та навчальної роботи і встановити, що мінімальний обсяг виконання наукової роботи науково-педагогічним працівником становить 500 годин на навчальний рік, а максимальне навчальне навантаження на одну ставку науково-педагогічного працівника не може перевищувати 500 годин.

У разі виконання наукової роботи в обсязі понад 700 годин на навчальний рік максимальне навчальне навантаження на одну ставку науково-педагогічного працівника не може перевищувати 400 годин на навчальний рік.

Наразі Законом України «Про вищу освіту» встановлено, що максимальне навчальне навантаження на одну ставку науково-педагогічного працівника не може перевищувати 600 годин на навчальний рік.

Із положень законопроекту не зрозуміло, як здійснюватиметься облік наукової роботи науково-педагогічного персоналу та вплив такого обліку на оплату праці науково-педагогічного персоналу.

Зменшення навчального навантаження з 600 до 400–500 годин навчального навантаження на одного викладача призведе до необхідності збільшення кількості викладачів для викладання необхідної кількості годин відповідних освітніх програм і, як наслідок, необхідності вишукання додаткового

фінансування з державного бюджету на оплату праці з нарахуваннями викладачів.

Слід зазначити, що на сьогодні у закладах вищої освіти кількість ставок науково-педагогічного персоналу становить близько 39 тисяч одиниць.

В Україні один із найнижчих показників співвідношення викладач/студент. За даними ESTAT за 2021 рік, у Бельгії цей показник становив 22, Італії – 20,5, Нідерландах – 15, Польщі – 12,6, Румунії – 20,7, Чехії – 16,5, Німеччині – 11,6, Туреччині – 21,6.

В Україні у 2022 році на одну ставку викладача припадало в середньому 7 студентів (за даними МОН про кількість студентів та чисельність ставок науково-педагогічного персоналу).

За умови реалізації законопроекту та збільшення кількості викладачів показник співвідношення викладач/студент буде зменшуватись, що призводитиме до ще більш затратного та неефективного використання бюджетних коштів.

Оскільки наслідком реалізації запропонованих законопроектом змін може бути збільшення наявної чисельності викладачів закладів вищої освіти, під час реформування системи оплати праці працівників сфери освіти в умовах обмеженості фінансового ресурсу неможливо забезпечити всім підвищення розмірів заробітної плати. Тому також потребує вирішення і питання запровадження стимулів щодо залучення до освітнього процесу висококваліфікованих та мотивованих викладачів, їх професійного розвитку і гідної оплати їх праці.

Крім того, слід зазначити, що до 2014 року навчальне навантаження науково-педагогічного працівника становило до 900 годин. Зменшення такої норми з прийняттям нового Закону до 600 годин призвело до зменшення норм часу з усіх видів навчальної роботи неаудиторного характеру (курсіві, дипломні роботи, творчі завдання тощо), що, на думку деяких фахівців у цій сфері, погіршило якість освіти.

Відповідно до Положення про Міністерство освіти і науки України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16.10.2014 № 630, МОН є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах освіти і науки, наукової, науково-технічної діяльності, інноваційної діяльності в зазначених сферах.

З огляду на те, що на сьогодні з державного бюджету здійснюються видатки на наукову і науково-технічну діяльність у закладах вищої освіти та наукових установах, питання додаткового стимулювання наукової діяльності у закладах вищої освіти потребує комплексного опрацювання МОН з метою недопущення неефективного використання бюджетних коштів на освітню складову, збільшення та штучного утримання чисельності викладацького складу у закладах вищої освіти.

**7. Пропозиції щодо розгляду законопроекту**

Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо підтримки наукової роботи в закладах вищої освіти» потребує доопрацювання.

**Заступник Міністра  
фінансів України**

**Роман ЄРМОЛИЧЕВ**